

УДК 378.147+615.1

**ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ
ШЛЯХОМ РОЗВ'ЯЗАННЯ НЕТИПОВИХ СИТУАЦІЙНИХ
ЗАДАЧ З ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ»****І. Г. Купновицька, В. І. Клименко, І. П. Фітковська, Р. І. Белегай,
Н. В. Губіна, О. І. Данилюк, М. П. Вівчаренко***Івано-Франківський національний медичний університет;
76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 2*

Якість підготовки провізора значною мірою визначається насиченістю, систематичністю, активністю тренінгу в розв'язанні нестандартних, нетипових задач III рівня. Розв'язання ситуаційних задач дає можливість студенту застосувати максимально раціональну лікарську терапію в конкретного хворого на основі даних доказової медицини, вибрати найбільш ефективні та безпечні лікарські засоби, адекватну лікарську форму та дозовий режим уведення, інтерпретувати і враховувати у клінічній практиці особливості клінічної фармакокінетики, фармакодинаміки, побічну дію та взаємодію основних груп лікарських засобів, враховуючи індивідуальні особливості організму, перебіг та форму захворювання, наявність супутньої патології.

Ключові слова: *ситуаційні задачі, клінічна фармація, методика складання задач.*

Розвиток сучасної фармації потребує наявності в фармацевтичній галузі особливого спеціаліста, який володів би всебічними знаннями не тільки з питань виробництва та використання ліків, але, більшою мірою, був обізнаний в галузі фармакотерапії, спроможним на належному професійному рівні спілкуватися з лікарем з широкому колу питань, пов'язаних з лікарською терапією. Провізор повинен надавати лікарю повну інформацію про фармакологічні, фармакокінетичні й біофармацевтичні властивості досліджуваного препарату, допомагати вибрати оптимальний препарат, провести грамотну порівняльну характеристику досліджуваного препарату з наявними аналогами. У зв'язку з цим істотно змінюються підходи до навчання студентів, виникає гостра потреба у формуванні клінічного мислення в майбутніх провізорів [5].

У процесі викладання дисципліни «клінічна фармація» у студентів необхідно закріпити та поглибити навички системного аналізу медико-біологічних ситуацій, клінічного мислення, виховання соціальної та професійної мобільності шляхом розв'язування нетипових задач.

Розв'язання задач, як процес подолання закладених у них протиріч, створює оптимальні умови для мозкового, розумового напруження, що і стає рушійною силою в розвитку клінічного мислення та вмінь

майбутнього фахівця. Саме тому в процесі професійної підготовки задачі посідають особливе місце: активність, насиченість; систематичність тренінгу у вирішенні численних задач майбутньої професії є головною умовою якісної підготовки провізора [1, 3].

Головною **метою** є формування клінічного мислення в майбутніх провізорів при розв'язанні нетипових задач з дисципліни «клінічна фармація».

Використання таких завдань є одним із шляхів реалізації міждисциплінарної інтеграції, враховуючи знання студентів, які були отримані під час вивчення теоретичних, а також дисциплін, які викладаються на кафедрі клінічної фармакології і фармакотерапії: основи біоетики та біобезпеки, лабораторної діагностики, фармакотерапії.

Розв'язання ситуаційних задач створюють умови для активного розвитку гнучких, варіативних умінь професійного мислення – найбільш важливих компонентів моделі сучасного фахівця [4]. Узагальненими властивостями задач є: наявність в умові задачі елементів ускладнення, нетиповості, нестандартності; максимальна наближеність до реальних сучасних задач медичної практики; можливий проблемний характер та міждисциплінарний контекст задач.

Встановлено, що якість підготовки майбутнього провізора значною мірою визначається насиченістю, систематичністю, активністю тренінгу в розв'язанні нестандартних, нетипових задач III рівня. Форми постановки цих задач, як вже вказувалось вище, можуть бути різноманітними: найбільш виправданою є постановка задачі на реальному хворому, нееквівалентною заміною хворого може бути історія хвороби, набори клініко-лабораторних даних, текстова задача, ділові ігри тощо.

Варіанти побудови нетипових ситуаційних задач із різноманітними елементами ускладнень беруться з сучасної медичної діяльності й віддзеркалюють широку палітру реальних проблем фахівця, до вирішення яких він повинен бути готовий.

Ситуаційні задачі з клінічної фармації, у загальній кількості – 28, створені до кожної з тем, присвячені різним розділам діагностики захворювань, їх синдромному підходу, клінічній фармакології лікарських препаратів різних фармакологічних груп, вирішуються студентами на заключному етапі заняття.

Розв'язання ситуаційних задач дає можливість студенту виявити характерні клінічні симптоми та синдроми найбільш розповсюджених захворювань, застосувати максимально раціональну лікарську терапію у конкретного хворого на основі даних доказової медицини, вибрати найбільш ефективні та безпечні лікарські засоби, як рецептурні, так і безрецептурні, адекватну лікарську форму та дозовий режим уведення, інтерпретувати і враховувати у клінічній практиці особливості клінічної фармакокінетики, фармакодинаміки, побічну дію та взаємодію основних груп лікарських засобів, враховуючи індивідуальні особливості організмів.

му, перебіг та форму захворювання, наявність супутньої патології. Під час розв'язання нетипових задач студенти мають можливість опанувати навичками вибору оптимального безрецептурного препарату для конкретного хворого, навчитись застосовувати на практиці алгоритм розподілу пацієнтів на тих, які потребують і не потребують консультації лікаря, здійснювати фармацевтичну опіку окремих категорій пацієнтів (люди похилого віку, діти, вагітні), які потребують особливої уваги провізора, бо ризик розвитку побічної дії ліків у них значно вищий, а наслідки для здоров'я можуть бути тяжчими, ніж для "пересічного" пацієнта [2, 6].

Підкреслимо ще раз, що елементи ускладнення, нетиповості, що покладені в основу задач, беруться з реальних ситуацій медичної практики, що робить можливим максимально наблизити навчальний процес до реальних умов професійної діяльності. Чим менше ідеалізації та спрощення в навчальних задачах, тим більш значимими стають вони в професійному контексті, тим вище їх рівень проблемності, міждисциплінарності й ефективності в розвитку професійних умінь і клінічного мислення майбутніх спеціалістів.

Відносно до рівня проблемності навчальних задач, необхідно зауважити, що значною мірою він визначається складністю і числом невирішених професійних проблем, включених у контекст змісту задачі.

У навчальних задачах, особливо текстових, як правило основна частина цих проблем знімається самою умовою. Наприклад, у навчальних тестових задачах дані анамнезу, клінічні дані, результати лабораторних, інструментальних досліджень, динаміка перебігу захворювання тощо, як правило, задані в умові (пошуку не потребують). Для самостійного розв'язання залишається лише частина проблеми: визначити симптоми, синдроми захворювання, скласти алгоритм подальшої тактики ведення пацієнта: потребує негайної першої медичної допомоги, консультації лікаря чи можливе самолікування, призначення безрецептурних лікарських засобів, раціональної медикаментозної терапії.

Технологія розв'язання професійних задач у проблемній їх постановці вимагає від викладача підготовки набору даних, які повинен запросити студент у процесі її розв'язання, для з'ясування анамнезу, результатів клінічного, лабораторного обстеження тощо.

Узагальнюючи сказане, підкреслимо, що рівень проблемності задачі визначається не тільки числом проблем, що містяться в її контексті, але й, безумовно, рівнем їх складності та нестандартністю необхідних рішень.

Висновки

На кафедрі клінічної фармакології та фармакотерапії складені нетипові ситуаційні задачі для дисципліни «клінічна фармація», що забезпечує активізацію практичної діяльності студентів, прищеплює навички та вміння застосовувати набуті знання на практиці.

Використання нетипових ситуаційних задач дає можливість інтенсифікувати навчальний процес при вивченні дисципліни “клінічна фармація” й організувати якісну навчальну діяльність студентів.

Література

1. Визначення та забезпечення цілей навчання у медичних вищих навчальних закладах відповідно до чинних державних стандартів та принципів Болонського процесу: метод. посібник / В.М. Казаков, І.С. Вітенко, О.М. Талалаєнко [та ін.] // Донецький мед. ун-т. – К.: Донецьк, 2007. – 100 с.
2. Фармацевтична опіка як кінцева мета формування сучасного провізора / О.В. Крайдашенко, О.О. Свинтозельський, А.В. Саржевська, Т.О. Самура, М.В. Шевченко // Запорожский медицинский журнал. – 2014. – №1(82). – С. 113-115.
3. Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки і проведення навчальних занять в медичних вузах (методичний посібник) / В.Є. Мілерян. – К.: Хрещатик, 2006. – 80 с.
4. Назаренко Н.В. Мотивація навчання студентів як показник ефективності сучасних педагогічних технологій / Н.В. Назаренко // Проблеми освіти. – 2006. – №45. – С. 164-167.
5. Тетенев Ф.Ф. Формирование и развитие клинического мышления – важнейшая задача медицинского образования / Ф.Ф. Тетенев, Т.Н. Бодрова, О.В. Калинина // Успехи современного естествознания. – 2008. – №4. – С. 63-65.
6. Чекман І.С. Удосконалення викладання положень доказової медицини при вивченні фармакології і клінічної фармакології / І.С. Чекман, Н.О. Горчакова // Медична освіта. – 2008. – №3. – С. 73-74.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 26.12.2015 р.
Рекомендовано до друку д.м.н., професором Матейком Г.Б.,
д.м.н., професором Копчею В.С. (м. Тернопіль)*

OPTIMIZATION OF PHARMACISTS TRAINING BY SOLVING NOT TYPICAL SITUATIONAL TASKS IN "CLINICAL PHARMACY" DISCIPLINE

**I. H. Kupnovytska, V. I. Klymenko, I. P. Fitkovska, R. I. Belehay,
N. V. Hubina, O. I. Danylyuk, M. P. Vivcharenko**

*Ivano-Frankivsk National Medical University;
76018, m. Ivano-Frankivsk, Galytska str., 2*

Quality of pharmacist training is largely determined by fullness, systematic, active training in dealing with non-standard, not typical tasks of III level. Solving situational tasks enables students to apply the most rational

drug therapy for individual patients based on evidence-based medicine, to select the most effective and safe medicines, adequate dose dosage form and mode of administration, interpret and take into account in clinical practice, clinical features of pharmacokinetics, pharmacodynamics, side effects and interactions of major groups of drugs, considering individual characteristics of the organism, the course of the disease, the presence of comorbidity.

Key words: *situational tasks, clinical pharmacy, methodology of solving tasks.*